

GROEN EN SOCIAAL TEXEL

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022

GROENLINKS

GROEN EN SOCIAAL TEXEL

Texel zien we als een *sociaal ecosysteem*, het eiland waar alles met alles samenhangt. Een ecosysteem moet veerkrachtig en robuust zijn om alle uitdagingen het hoofd te bieden. De mensen, de toeristen, de sociale structuur, de kwaliteit van de leefomgeving, de biodiversiteit en het gebruik van het landschap en het water beïnvloeden elkaar en zijn van elkaar afhankelijk. Dat betekent dat we in samenhang naar op te lossen problemen kijken, integraal en over de langere termijn.

De corona-pandemie laat zien *hoe kwetsbaar Texel is* voor externe invloeden en gebeurtenissen. Ook de *klimaatcrisis* zal niet aan ons eiland voorbijgaan, evenals de sterke afname van *biodiversiteit*. De gevolgen hiervan zijn bijvoorbeeld merkbaar bij thema's als infrastructuur, mobiliteit, energie, visserij, landbouw en natuur.

Doorgaan op de oude voet, de kop in het zand steken en de oplossingen aan 'de overkant' overlaten is volgens GroenLinksTexel geen optie. Juist Texelaars, als eilandbewoners, zijn *inventief*, hebben een traditie in *zelfredzaamheid* en in het nemen van *initiatief* en *verantwoordelijkheid*. Dat telt nu des te meer.

GroenLinksTexel wil eraan bijdragen dat Texel ook voor de komende generaties een *gezonde bron van bestaan en levensvreugde* is, in balans met onze natuurlijke omgeving.

Dit zijn onze 10 uitgangspunten:

1. Texel blijft bestuurlijk een zelfstandige gemeente, en werkt intensief samen met de Waddenregio en met de Kop van Noord-Holland.
2. Texel verdeelt de lusten en lasten van het toerisme eerlijk tussen hen die er van leven en hen die er mee leven.
3. De Texelaars houden maximaal de regie in handen en het eiland wordt niet uitverkocht.
4. **Texel zorgt voor goede gezondheidszorg, goed onderwijs en goede sport- en cultuurvoorzieningen.**
5. **Texel zorgt goed voor iedereen die een steuntje in de rug nodig heeft.**
6. **Texel zorgt voor voldoende betaalbare woningen.**
7. **Texel voert een geloofwaardig klimaatbeleid.**
8. **Texel gaat slim om met zijn unieke landschap, zoet water en zorgt voor een hoge biodiversiteit.**
9. **Texel koestert zijn kernwaarden rust, ruimte, natuur, open landschap, cultuurhistorie en nachtelijke duisternis.**
10. **Op Texel doen we het SAMEN.**

Dit werken we uit in vier actuele thema's waar we de komende jaren hard aan willen werken:

- Toerisme en leefbaarheid op Texel
- Sociaal sterk en veerkrachtig Texel
- Ambitieuze en geloofwaardige Texels klimaatbeleid
- Landschap en biodiversiteit op Texel

Doe met ons mee, geef jouw stem en jouw steun!

INHOUD

- 1. Toerisme en leefbaarheid op Texel** **5**
- 2. Sociaal sterk en veerkrachtig Texel** **10**
- 3. Texel klimaatbestendig:
naar een ambitieus en geloofwaardig klimaatbeleid** **15**
- 4. Landschap en biodiversiteit op Texel** **20**

Foto's: frank biesboer, rikus kiefert

Toerisme en leefbaarheid op Texel

1. Het toerisme is de *kurk waar de Texelse economie op drijft*, en dat toerisme hebben we te danken aan de unieke kwaliteiten van ons eiland, we zijn 'het Gouden Boltje'. Tegelijk is die afhankelijkheid van toerisme groot: van de geschatte jaaromzet van Texel (700 miljoen euro) is 550 miljoen euro afkomstig uit de toeristische sector (bron: Texels OndernemersPlatform (TOP)), dat is bijna 80%. De Texelse economie is eenzijdig en kwetsbaar voor heftige schommelingen. Verbreding van de werkgelegenheid is dus nodig (zie thema 'Sociaal sterk en veerkrachtig Texel').
2. Meer dan de helft van de Texelaars geeft aan dat de *grenzen aan de groei* van het toerisme in zicht komen of al zijn bereikt. Dit 'we vinden het te druk' nemen we serieus: er zijn maatregelen nodig om de omvang en het effect van het toerisme in de hand te houden. Verdere doorgroei is niet wenselijk en uiteindelijk desastreus voor het eiland en de Texelaars. Het vinden en in stand houden van de juiste balans vraagt visie (Texel als ecosysteem) en durf om op te komen voor de komende generaties Texelaars. Wij moeten goede voorouders zijn!
3. De toeristische economie verkeert, 60-70 jaar na de start van het toerisme op Texel, in een kritieke fase: *er dreigt uitverkoop* aan partijen, die gevestigd zijn aan 'de overkant' en die geen historische binding hebben met het eiland. Zie de recente ontwikkelingen: Center Parcs op de Driehoek, Van der Valk neemt de Pelikaan over, Landal verandert in Roompot en Roompot is al van een Amerikaanse investeringsmaatschappij, enzovoorts. Beleggers zoeken locaties met rendement en de Nederlandse kuststrook levert geld op. Zo verliezen we als eiland de regie en dat willen we niet. Als die grote spelers weer vertrekken omdat er elders meer geld valt te verdienen, dan zitten wij met de brokken.
4. GroenLinksTexel wil dat er op initiatief van de gemeente samen met de ondernemers een plan komt om het verder *uitponden van Texel te voorkomen*. De TESO en De Krim zijn voorbeelden die als inspiratie dienen. GroenLinksTexel denkt aan een vorm van een exploitatiemaatschappij op Texelse schaal, waarbij alle Texelaars een aandeel kunnen krijgen in de toeristische exploitatie van ons eiland. Zo hebben alle Texelaars er belang bij dat het toerisme zich duurzaam ontwikkelt, met respect voor het eiland en voor komende generaties.

5. De overlast van het toerisme voelen we met name in de *verkeers- en parkeerdruchte en bij B&B in de woonwijken*, terwijl de aantasting van de kernwaarden sluipend doorgaat. Daarom moeten er naast een goed en integraal mobiliteitsbeleid en een registratie van B&B, een druktemeter en een kernwaardenmonitor komen zodat we de vinger aan de pols kunnen houden.

Overigens zijn wij van mening dat het *uitoefenen van B&B een grondrecht is* van de Texelaars, uiteraard passend binnen de geldende regels. Met B&B is de welvaart op Texel begonnen, en het kan ook nu voor Texelaars net het verschil betekenen tussen een mager en een goed bestaan. Als er vanwege het beddenplafond een keuze nodig is tussen bedden voor toeristische ondernemingen of bedden voor B&B, dan kiezen wij voor de B&B-bedden.

6. De verkeers- en parkeerdruchte zal verminderen wanneer de toerist de auto bij de accommodatie laat staan. Daarom pleiten wij voor een *duurzaam en slim mobiliteitsplan* met voor Texelaars een sterk gereduceerd tarief. Bevorderen van het gebruik van de (elektrische) fiets is daarvan onderdeel. Punt van zorg daarbij is dat het op Texel matig is gesteld met de verkeersveiligheid voor fietsers: bij verkeersongevallen zijn er verhoudingsgewijs bovengemiddeld vaak fietsers betrokken. Een oplossing daarvoor is het veiliger maken van het wandel- en het fietspadennetwerk, ook die naar de strandlagen.

Metten=weten

Hoe staat het met de drukte en met de kernwaarden op Texel? Zonder gegevens is een antwoord niet mogelijk, laat staan beleid. Een **druktemeter** houdt bij waar, wanneer en door wie overlast wordt veroorzaakt. Hier is het beleid vervolgens op aan te passen. Denk bijvoorbeeld aan het instellen van een plaatselijk parkeerverbod, het al dan niet toekennen van vergunningen voor activiteiten, meer toezicht op parkeren, spreiding van toeristen, verkeersmaatregelen, enzovoorts. Texel hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden: in een **barometer evenwichtig toerisme** worden de diverse onderdelen samen richtinggevend voor beleid.

Hetzelfde geldt voor de **kernwaardenmonitor**. Om te beoordelen of en in hoeverre de kernwaarden van Texel worden of al zijn aangetast is het noodzakelijk om met heldere toetsingscriteria gegevens te analyseren, zodat duidelijk is hoe het staat met de kernwaarden en het ecosysteem op het eiland. Op basis hiervan is beleid mogelijk dat de kernwaarden robuust en veerkrachtig houdt.

7. De lokale verhuur van *funvoertuigen op Texel wordt afgebouwd*. Behalve verkeershinder veroorzaken dit soort motoren stank en luchtverontreiniging. Ook groepen die zich verplaatsen met quads, elektrische steps, scootersteps en Segway-achtige voertuigen

worden vaak (mede door asociaal groepsgedrag) als hinderlijk ervaren. Waar nodig weren we dit soort voertuigen uit de dorpskernen.

8. Het grootste deel van Texel heeft de status '[stiltegebied](#)'. Geluidsbelasting (onder andere van vliegtuigen en hanggliders) wordt gemonitord en gehandhaafd met extra aandacht voor de stiltegebieden. De 'A-status' (hoge kwaliteit) van het Texelse stiltegebied biedt nog onbenutte kansen om een ander, meer natuur -en milieubewust publiek te trekken, wat op zich weer een versterking van de kernwaarden zal betekenen.

9. Er komen steeds meer [touringcars](#) die een dagje over het eiland rijden. Voor deze touringcars worden bepaalde gebieden en routes afgesloten (denk bijvoorbeeld aan het Hoge Berg gebied).
10. Het aantal slaapplekken is [gemaximeerd op 45.000 bedden](#). Aan dit aantal houden we vast. De gemeente moet een helder beeld hebben of en in hoeverre dit maximum wordt overschreden. Niet alleen op papier, maar juist ook in de praktijk. Bij overschrijding zijn maatregelen nodig om het beoogde peil te handhaven of terug te brengen (denk aan uitsterfconstructies, vergunningstelsel, beddenstop, verminderen aantal toegestane bedden). Na een lange fase van groei komt er een fase waarin de nadruk op de beheersing van het toerisme ligt (zie ook het kader Meten=weten).
11. Het is voor het behoud van voldoende draagvlak onder de bevolking nodig de [lusten en lasten van het toerisme eerlijker te verdelen](#). Waarbij we ook rekening gaan houden met de belangen van de komende generaties Texelaars. De toeristische sector draagt daarom meer bij aan maatschappelijke doelstellingen op het gebied van milieu, biodiversiteit, economie en sociaal welzijn. De gemeente stelt daarvoor de kaders. Het beleid moet er niet in de eerste plaats op gericht zijn dat private bedrijven winst kunnen maken, maar het welzijn van de Texelse samenleving als collectief vooropstellen.
12. Om dit te realiseren is er een [Texels toeristenfonds](#) nodig. De invulling van dit fonds lichten we in de hier volgende punten toe:
 - Er komt onderscheid tussen een Texel-parkeervignet voor bewoners van Texel en voor toeristen. Om autogebruik te ontmoedigen wordt parkeren voor toeristen aanzienlijk duurder, vooral in het centrum van de dorpen.

- De toeristenbelasting gaat op de schop. Wij denken aan een systeem zoals bijvoorbeeld Amsterdam toepast, waar men rekent met 10% van de overnachtingsprijs + een vast bedrag per nacht. Voor de hoogte van het vaste bedrag maken we onderscheid tussen de diverse logies- en verblijfsectoren: voor een luxe verblijf betaal je dan meer dan voor een tentovernachting.
- Wij zien sinds enkele jaren een nieuw fenomeen op Texel: cruiseschepen die in de Waddenzee bij Oudeschild voor anker gaan en met eigen vaartuigen hun passagiers naar gereedstaande bussen op de haven brengen. GroenLinksTexel vindt dit geen goede ontwikkeling, die echter moeilijk is tegen te gaan. Wel kan dit volgens de rechter worden aangemerkt als het bieden van gelegenheid tot verblijf waarop het heffen van toeristen- of vermakelijkheidsbelasting mogelijk is. GroenLinksTexel pleit ervoor dit daadwerkelijk te doen. Wellicht is dit ook mogelijk voor (dag)toeristen die per touringcar via de TESO naar Texel komen.
- Met het beoogde fonds vangt Texel twee vliegen in één klap: met opbrengsten uit het fonds kan het toerisme duurzamer worden ingericht, ook met het oog op toekomstige generaties. En een deel van het fonds is onder andere bestemd voor doelen die beschreven staan onder het thema 'Sociaal sterk en veerkrachtig Texel'. Zie ook het kader Texels toeristenfonds.

Texels toeristenfonds

De Texelse toeristenindustrie is big-business. GroenLinksTexel wil de kip met de gouden eieren goed overdragen aan volgende generaties. Die kip mag dus niet ons “Gouden Boltje”, ons stukje van de planeet, uitwonen. Bij het Texelse toerisme moet de *balans tussen People, Planet en Profit* het uitgangspunt zijn. Nu en in de toekomst.

Dit betekent bijvoorbeeld voorkomen dat de gouden eieren naar de overkant verdwijnen, door het afromen en uitponden naar de overkant te verhinderen. Voorbeeld: [het Noorse staatsfonds](#).

Een steeds groter wordend gedeelte van de Texelse bevolking ervaart het toerisme in de huidige vorm als een last. Echter, die last heeft ook een andere kant: toerisme kan met gerichte belastingheffing bijdragen aan oplossingen bij de thema's die hierna nog aan de orde komen: Sociaal en veerkrachtig, Landschap en biodiversiteit, Klimaatbeleid.

Het ervaren van drukte door het toerisme moet in balans zijn met wat er tegenover staat. GroenLinksTexel wil samen met de belanghebbenden op zoek naar een goede balans tussen welvaart (voor ondernemers die goed aan toerisme verdienen) en welzijn (het overgrote deel van de Texelaars die hier niet direct collectief van profiteren). De toeristensector gedraagt zich als een maatschappelijk verantwoord ondernemer en zal een extra bijdrage leveren aan het Texels welzijn. Een mogelijk wensenlijstje bestaat uit:

- **ontwikkeling en beheer van de drukte- en kernwaardenmonitor (thema leefbaarheid)**
- **(openbaar) vervoer voor Texelaars tegen sterk gereduceerd tarief (leefbaarheid, sociaal)**
- **bijdragen aan een medische post voor toeristen**
- **uitbreiding wandel- en fietspadennetwerk (toerisme, veiligheid, klimaat)**
- **isolatieprogramma voor Texelse woningen (sociaal, klimaat)**
- **bijdragen aan oplossen woningnood (sociaal)**
- **bevordering en verbreding van werkgelegenheid (sociaal, veerkrachtig)**
- **opvangen van negatieve effecten van veranderingen in de agrarische sector (sociaal, landschap)**
- **waarde toevoegen aan lokaal geproduceerd voedsel en het opzetten van korte ketens tussen producent en consument (sociaal, klimaat).**

Zelfs met een relatief gering deel van de ruim 500 miljoen euro omzet die de toeristenindustrie op het eiland genereert kan zo'n Texels toeristenfonds substantieel bijdragen aan de bovengenoemde onderwerpen en aan het welzijn van de Texelaars. 10% hiervan is evenveel als de jaarbegroting van de gemeente Texel!

Dit fonds staat onder toezicht van de gemeente, maar wordt beheerd door een zevental wijze Texelse vrouwen en mannen. Texelaars kunnen aandeelhouder worden van dit fonds.

De toeristenindustrie gaat van de groeifase naar de beheer-fase. Om deze nieuwe fase vorm te geven is samenwerking tussen de spelers in ons toeristische ecosysteem noodzakelijk. De rollen en de daarbij behorende (wettelijke en morele) verantwoordelijkheden van deze spelers moeten duidelijk zijn en zullen verschuiven ten opzichte van de oude rollen. Hierbij worden zowel de (grote) logiesverstrekkers als de TESO betrokken. Momenteel is nog onvoldoende duidelijk waar we met ons toeristische beleid op af koersen en wordt te vaak ad hoc beleid gemaakt of aangepast. Ook de grote spelers hebben baat bij een helder toekomstbeeld. De gemeente stelt zich hierin actief op en neemt een verbindende rol op zich.

Sociaal sterk en veerkrachtig Texel

13. Het Sociaal Domein omvat veel terreinen die grotendeels door landelijke regelgeving zijn bepaald: bijstand, participatie (mensen aan het werk, De Bolder), jeugdzorg, WMO, kwaliteit van leven, gezondheid en preventie, sport, cultuur, onderwijs, inburgering. Een deel van de taken is wettelijk opgelegd aan gemeenten, voor een deel heeft de gemeente beleidsvrijheid voor een *eigen Texels accent*. En dat Texelse accent willen we maximaal benutten.

14. Voor een Groen en Sociaal eiland is het belangrijk dat Texel de *regelgeving maximaal aanpast aan de eiland-omstandigheden*. Soms is Texel 'aars' en moeten we zaken op onze eigen eilander manier kunnen aanpakken. Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Korte lijnen en waar mogelijk digitale middelen zijn daarbij behulpzaam. Wij vinden de bedoeling van de regels belangrijker dan de letterlijke uitleg. Elk vermoeden dat een letterlijke toepassing van regels kan leiden tot niet-bedoelde en daarmee onterechte gevolgen, is er één te veel. Wat landelijk de toeslagenaffaire is gaan heten, mag zich op Texel absoluut nooit voordoen!
15. *Iedereen is welkom* in de Texelse samenleving, dat geldt voor migranten, dat geldt voor inwoners die zich identificeren met LHBTIQ+, dat geldt voor mensen met een beperking. We verwachten van eenieder inzet naar vermogen om de Texelse samenleving veerkrachtig te houden.
16. Het creëren van een positieve leefomgeving, waarin *jongeren gezond, veilig en kansrijk opgroeien* (en waarin het gebruik van verslavende middelen wordt voorkomen) staat al hoog op de gemeentelijke agenda en vraagt een grote inspanning en inzet van onze hele Texelse samenleving. Het IJslandse preventiemodel is een goed voorbeeld dat we de komende jaren op Texel verder gaan uitwerken (zie kader Burgerparticipatie en IJslands model).
Preventie vraagt ook een financiële samenwerking op de langere termijn tussen de gemeente, particuliere Texelse fondsen en zorgverzekeraars. Het rendement van gemeentelijke investeringen in preventie komt ten goede aan Texel en niet aan zorgverzekeraars. Hier zet de gemeente de komende jaren stevig op in.

17. De gemeente moet in het Sociaal Domein *de Texelse samenleving maximaal inschakelen*, en ambtelijk alleen doen wat alleen de gemeente is toebedeeld of wat de gemeente aantoonbaar beter kan. De gemeente mag het sociaal domein niet 'gebruiken' om ambtenaren in dienst te kunnen houden. Beleg zo veel mogelijk van het sociale werk bij Texels Welzijn, De Bolder, Young4Ever en soortgelijke organisaties. Zo wordt maximaal gebruik gemaakt van initiatieven van organisaties en ondernemers waarbij de gemeente uiteraard wel randvoorwaarden stelt wat betreft kwaliteit en continuïteit. Dit vraagt specifieke ambtelijke kwaliteiten die de gemeentelijke organisatie in huis moet hebben.

18. GroenLinksTexel wil dat initiatieven als het Gezondheidsplein, Hoera het is vandaag, coöperatie Kernegezond Texel met hun programma Gezond Texel 2030, en zorgvereniging Texel Samen Beter door de gemeente *meer dan tot nu toe worden gefaciliteerd*. Alle vier

Burgerparticipatie en IJslands model

Voor een sociaal sterk en veerkrachtig Texel is het belangrijk dat de Texelaars zich gehoord voelen door de gemeente. Dat laat nu te wensen over. Echte burgerparticipatie is daarbij essentieel. En echt betekent hier dat de Texelaar de participatie als bevredigend ervaart.

GroenLinksTexel wil op Texel experimenteren met democratische vernieuwing. Hierin kunnen we voortbouwen op ontwikkelingen die met name in België onder de naam **G1000** in gang zijn gezet. Het motto is *'wanneer gewone burgers het gezag, de tijd en de informatie krijgen om lastige kwesties te beslechten, dan overstijgen ze hun tegenstellingen en leveren ze zinnige en bruikbare antwoorden'*. Het gedachtegoed van David van Reybrouck met zijn ideeën over gelote burgerraden, referenda en het preferendum sluiten hierop aan.

Met het *preferendum* worden individuele voorkeuren samengebracht tot een lijst van gedeelde prioriteiten, waar het beleid iets aan heeft. Het kan online of offline gebeuren, in het stembokje of thuis, op papier of elektronisch. Het geeft de burger ontegenzeggelijk directe invloed. Te denken valt aan onderwerpen als 'de ijsbaan', maar zeker ook energieopwekking, verduurzaming, (landschaps)inrichting, toerisme, enzovoorts.

Een ander voorbeeld waar Texel, meer dan nu gebeurt, haar voordeel mee kan doen ligt op een ander vlak: het **IJslandse preventiemodel**. Doel hiervan is het welbevinden van jongeren te verbeteren en middelengebruik te voorkomen. Hiermee is op het eiland al een begin gemaakt, maar resultaten vergen een lange adem en zorgvuldige monitoring, begeleiding en een opzet waarbij aan de hand van de resultaten tijdig wordt bijgestuurd.

zijn voorbeelden van inzet en verantwoordelijkheid nemen door de samenleving/het maatschappelijk veld. En er zijn er meer, ook op andere beleidsvelden. Denk bijvoorbeeld aan de coöperatie TexelEnergie!

19. *Wonen op Texel*: het is te gek voor woorden dat Texel niet zuiniger is op zijn jeugd. Nu verdwijnen jongeren naar de overkant en ze kunnen niet terugkeren als ze dat willen, omdat er geen betaalbaar huis is te vinden. Is op Texel het landschap belangrijker dan woningen voor onze jongeren? Of woonruimte voor doelgroepen die bijzondere woonvormen nodig hebben? GroenLinksTexel vindt landschap belangrijk maar wonen voor deze groepen nog belangrijker! Ook huisvestingstekort voor werknemers in bijvoorbeeld de zorg en andere sectoren is een groot probleem. Goed ingepast in de dorpen en waar nodig in het landschap gaan we *van huisvesting nu echt werk maken*. Ook ondersteunen we elke poging om beter gebruik te maken van bestaande woningen en andere gebouwen (splitsen, bevorderen doorstroming van ouder voor jonger etc.)
20. De woningmarkt is momenteel, helaas, alleen toegankelijk voor mensen met (veel) geld of jongeren met rijke ouders. Dat is niet fair. GroenLinksTexel wil dat de gemeente *alle beschikbare grond en beschikbare financiën inzet op huur*, niet op koop. Alles wat je als gemeente doet gericht op koop, bevoordeelt in de huidige woningmarkt slechts een kleine groep mensen, en dat zijn niet de meest kwetsbaren. *Het recht op wonen is belangrijker dan verdienen op grond of onroerend goed*. We willen dat het woonbeleid weer om wonen gaat, in plaats van om vastgoed en geld. En in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) of bij vergunningverlening moet worden geregeld dat er alleen gebouwd wordt op Texel onder het keurmerk van de [Stichting GarantieWoning](#), want anders kunnen jongeren geen gebruik maken van de starterslening van de gemeente. Wij willen dat de gemeente alles uit de kast haalt om te zorgen dat wat er op Texel wordt gebouwd, ook beschikbaar komt voor Texelaars en voor hen die op Texel komen werken.
21. De uitgeefbare grond op Texel is beperkt. Daarom moet er de komende acht jaar op Texel maximaal worden ingezet op desnoods tijdelijke (15 à 20 jaar) *huisvesting voor jongeren en voor kwetsbare groepen*. Het model van kostprijsuur via particuliere woningcoöperaties maakt dat jongeren een aantal jaren een starterswoning kunnen huren en kunnen sparen om daarna een plekje op de woningmarkt te veroveren. Kijk hiervoor naar vrijkomende agrarische erven, agrariërs vlak bij de bebouwde kom die een hectare beschikbaar stellen tegen een mooi agrarisch rendement, terwijl ook meerlaagse bouw een oplossing kan zijn.
22. *Collectief Particulier Opdrachtgeverschap* wordt de komende jaren actief gestimuleerd en door de gemeente ondersteund. Aangezien de capaciteit van de gemeente en van Woontij z'n grenzen kent, is het belangrijk dat Texelaars met woningbouwplannen, en met name plannen voor groepen die moeilijk toegang tot de woningmarkt krijgen, goed worden begeleid en ondersteund. Via particuliere woningcoöperaties kunnen dorpscommissies ook het bouwen voor eigen inwoners en terugkeerders bevorderen.

23. GroenLinksTexel wil het mogelijk maken dat *vakantiewoningen beter worden benut als tijdelijke of permanente huisvesting voor jongeren/starters en (seizoens)personeel*. Dit hoort bij Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen; een bepaald percentage van de geëxploiteerde vakantiewoningen moet beschikbaar komen voor (semi)permanente bewoning.
24. De huisvesting van vluchtelingen en statushouders wordt soms gezien als bedreiging voor anderen in de Texelse samenleving die huisvesting nodig hebben. Het aantal woningen is immers beperkt. De meeste vluchtelingen en statushouders willen zich graag inzetten voor hun nieuwe leefomgeving, maar worden daarin door regeltjes en vooroordelen geremd. GroenLinksTexel vindt dat we *alle talenten op het eiland optimaal moeten benutten*. In 2022 verandert de Wet Inburgering en krijgt de gemeente de regie over het inburgeringstraject van statushouders. GroenLinksTexel ziet dit voor de gemeente als een kans: voer een actiever beleid om deze groep te laten integreren in de Texelse samenleving, zodat ze er volwaardig lid van uit gaan maken.

25. *Lokale media* zijn essentieel voor verbindingen in de lokale samenleving en voor de lokale democratie. Ook en misschien wel juist op Texel. Zo is het voor de democratie onontbeerlijk dat niet alleen de gemeente maar ook lokale media burgers informeren, zodat mensen bijvoorbeeld weloverwogen kunnen besluiten op welke partij ze stemmen. Daarnaast houden lokale media lokale bestuurders scherp en agenderen ze belangrijke maatschappelijke kwesties in de politiek. In kleinere gemeentes en minder dicht bevolkte gebieden zijn lokale media met voldoende journalistieke capaciteit lastiger te handhaven, ze verdienen daarom waar nodig steun van de lokale overheid. Ook op Texel, uiteraard met behoud van hun redactionele

onafhankelijkheid. Die is immers essentieel voor het functioneren van onze lokale democratie. De lokale omroep wordt al financieel ondersteund. De schrijvende pers kan om te beginnen op projectbasis gesteund worden.

Nieuwe werkgelegenheid

Bij een sociaal en veerkrachtig Texel hoort ook de manier waarop wij op Texel omgaan met ons landschap en de natuurlijke hulpbronnen, ook op zee. Het beheer van een groot deel van ons landschap ligt vanouds in handen van de agrarische sector. De steeds verder voortschrijdende schaalvergroting doet hier vanuit het oogpunt van landschap en biodiversiteit, maar ook vanuit sociaal oogpunt, geen goed aan. Het doemscenario is steeds minder, maar steeds grotere boerenbedrijven, en steeds minder vissersschepen in de haven.

De klimaatproblematiek maakt dit probleem alleen nog maar urgenter. De onvermijdelijke CO₂-beprijzing zal de komende decennia de voedselproductie en voedselmarkt ingrijpend veranderen.

Dit alles biedt echter ook kansen. Kansen voor kleinschalige bedrijvigheid en productie, kansen en ruimte voor wonen, voor energieproductie en andere vormen van landschapsbeheer, die zorgen voor een grotere biodiversiteit en voor meer en bredere werkgelegenheid. Lokale producten zullen op den duur kunnen concurreren met van ver ingevlogen producten.

De toekomst KAN er dus anders uitzien: Texels prachtige productielandschap. Wij kunnen op Texel weinig doen aan de landelijke politiek, maar wij kunnen wel met beide sectoren bezien wat er vanuit de gemeente nodig is om optimaal op de verwachte ontwikkelingen in te spelen. De volgende thema's geloofwaardig klimaatbeleid en landschap en biodiversiteit gaan hier verder op in.

Texel klimaatbestendig: naar een ambitieus en geloofwaardig klimaatbeleid

26. Texel had als gemeente sinds 2007 de ambitie om in 2020 zelfvoorzienend te zijn met opwekking van duurzame energie. Voor deze ambitie bleek op beslissende momenten geen raadsmeerderheid te zijn. Er was geen echte wil om het coalitieakkoord op dit punt serieus te nemen en daarom heeft GroenLinksTexel in september 2020

- gebroken met de coalitie* met Texels Belang en VVD. De urgentie van een stevige inzet op duurzaamheid en het werken aan klimaatbestendigheid is sindsdien alleen maar toegenomen. Denk maar aan de overstromingen zomer 2021.
27. In de afgelopen vier jaar hebben wij voortdurend aandacht gevraagd voor de noodzaak om als eiland (omringd door een stijgende zeespiegel) *onze verantwoordelijkheid te nemen*. GroenLinksTexel stond daarbij helaas te vaak alleen. Willen we hier de komende periode echt wat aan kunnen veranderen, dan is een stevige meerderheid nodig en daarom vragen we aan alle Texelaars om - als zij dit ook van wezenlijk belang vinden - Texel Groen en Sociaal te steunen.
28. Het Rijk heeft regio's verplicht plannen op te stellen voor het opwekken van duurzame energie (Regionale Energiestrategie, RES). De meerderheid van de huidige gemeenteraad schoof beslissingen over duurzame opwekking af op anderen in de regio, in de veronderstelling dat alles wat van ons op dit moment door de rijksoverheid wordt gevraagd, *wel aan de overkant wordt geleverd*. *GroenLinksTexel is van mening dat Texel hierin zijn verantwoordelijkheid moet nemen*.
29. GroenLinksTexel blijft naast grote inzet op *isolatie van de woningvoorraad* (wat je niet gebruikt hoeft je ook niet op te wekken) voorstander van een goed doordachte lokale opwekkingsstrategie, waar de Texelaars, door hierin te participeren, hun voordeel mee kunnen doen.

30. In de risicoparagraaf van de gemeente staat het begrip 'klimatrisico's' wel vermeld, maar er is nog geen onderzoek gedaan wat dat voor Texel zou kunnen inhouden: het ontbreekt aan analyse en zicht op maatregelen en kosten. *Texel als eiland is kwetsbaarder* dan andere delen van Nederland en zal - als er nationale prioriteiten gesteld worden - beslist niet vooraan in de rij staan. Het is hoog tijd dat Texel zelf aan de slag gaat zodat we hier met ons allen op de langere termijn (tweede helft deze eeuw, dus we praten over onze kinderen en kleinkinderen) kunnen blijven wonen. Texel kan dit niet alleen: samenwerking is nodig met de regio, het Hoogheemraadschap en met de hogere overheden.
31. Wij willen dat de gemeente een uitgebreide analyse maakt van de effecten en gevolgen van klimaatverandering en klimaatmaatregelen als de CO2-heffing op de diverse sectoren van de Texelse samenleving. *Breng risico's en kansen in beeld*, geef inzicht in de kosten van beschermende en adaptieve maatregelen, formuleer een middellang termijnbeleid, gekoppeld aan een uitvoeringsprogramma en financiering.

Kleine windmolens

In Groningen is er hevig verzet tegen grote windmolens. Toch ziet men daar steeds meer kleine windmolens in het landschap verschijnen. [Deze EAZ-windmolens](#) zie je alleen bij boerderijen staan. Ze zijn afkomstig uit fabrieken in Hoogezand en Rijswijk en hebben houten wieken. De as van de molen is niet hoger dan 15 meter. Een dergelijke molen kost 52.000 euro en wekt evenveel energie op als 100 zonnepanelen (circa 30.000 kilowattuur per jaar). En vaak op momenten dat de zon niet schijnt.

Weliswaar levert een windturbine van 4 MW 400 x zo veel stroom per jaar op, maar de kleine molens hebben hun eigen voordeel: minder landschapsvervuiling, lusten en lasten op dezelfde plek, het geld blijft bij de initiatiefnemer en niet bij projectontwikkelaars.

GroenLinksTexel maakt een [initiatiefvoorstel](#) voor deze vorm van lokale energieopwekking waarmee de eigen bedrijfsvoering kan worden geoptimaliseerd, een kans geven. Daarvoor is een wijziging in het Bestemmingsplan Buitengebied nodig. De provincie heeft hier inmiddels mogelijkheden voor geboden.

32. Het in de zomer van 2021 gepubliceerde IPCC-rapport over de klimaatverandering windt er geen doekjes om: we moeten alles op alles zetten om de uitstoot van broeikasgassen te verlagen. *Grote windturbines* zijn (op zijn zachtst uitgedrukt) niet populair, zeker niet in het mooie maar kwetsbare landschap van Texel. Om de discussie hierover tot een goed eind te brengen wil GroenLinksTexel de mogelijkheden en onmogelijkheden aan de hand van een aantal criteria grondig laten uitzoeken. De diverse actoren worden hierbij betrokken. Op voorhand kunnen de meest kwetsbare landschappen (en dat beslaat uiteraard een flink

deel van Texel) worden uitgesloten. De criteria waar wij verder aan denken zijn ecologie, vogels, wettelijke belemmeringen, en uiteraard hinder en draagvlak.

33. Naast maximale bevordering van opwekking van duurzame energie willen wij dat de gemeente een *stevig programma* uitwerkt, onder meer voor:
- energiebesparing en isolatie in de gebouwde omgeving
 - vermindering van de CO₂-uitstoot door gebouwen, de landbouw en het transport
 - bodemverbetering door opslag van koolstof houdend organisch materiaal in de ondiepe bodem (waarmee een verdienmodel van landschapsonderhoud denkbaar is)
 - het beperken van droogte-effecten met zoetwatermanagement
 - het voorkomen van wateroverlast door steeds heftiger buien
 - het bevorderen van de oprichting en instandhouding van repair-café's
 - het informeren en motiveren van de burger.
34. Het *inkoop- en aanbestedingsbeleid* (denk aan de grond-, weg- en waterbouwsector) van de gemeente moet voorop lopen in bevordering van verduurzaming en wordt consequent uitgevoerd, en maakt meer dan tot nu toe gebruik van lokale expertise.

35. Wij willen op de burger gerichte informatie die duidelijk maakt wat er op het spel staat op Texel, en wat je *in je eigen huishouden of eigen bedrijf kunt bijdragen* aan het tegengaan van klimaatverandering, en hoe je je erop voor kunt bereiden om de gevolgen op te vangen.
36. Waar investeringen nodig zijn krijgen Texelaars ruime *gelegenheid om te participeren*.

Niet sectoraal: alles in samenhang bekijken

CO2-beprijzing lijkt op den duur door Europese en nationale regelgeving onontkoombaar en zal de hele samenleving op z'n kop zetten, ook die op Texel. Door CO2-beprijzing worden bijvoorbeeld de klimaatkosten van transport doorberekend in het product en dat werkt sterk prijsverhogend. Een stukje rundvlees uit Zuid-Amerika zal minimaal tweemaal zo veel kosten als een lokaal geproduceerd stuk vlees. Hetzelfde geldt voor groenten, die nu nog voor een relatief lage prijs uit bijvoorbeeld Egypte komen. Notabene: we importeren driekwart van ons voedsel. Die in- en export van voedsel is straks vanwege de CO2-taks niet meer rendabel: lokale producten komen prijstechnisch aanzienlijk veel gunstiger in de markt te liggen.

Ondanks al onze techniek en kennis, met doorgaan op dezelfde voet komen we er niet. We moeten met al onze welvaartswensen weer in overeenstemming komen met wat de natuur dicteert: biodiversiteit, het klimaat niet verder verstoren, voedselproductie combineren met natuurontwikkeling, circulair maken wat we produceren, biologische akkerbouw/veeteelt/bollenteelt, prioriteit voor de lokale markt, anders omgaan met de waterhuishouding, nieuwe vormen van visserij.

Voor bijvoorbeeld onze boeren geeft dit kansen: zij zijn de specialisten in het beheer van de buitenruimte. Op Texel is de gemiddelde leeftijd van boeren 60 jaar, deze generatie heeft veel geleerd en kan meehelpen aan oplossingen voor de urgente vragen die gepaard gaan met omschakelen. Waar we landschap en biodiversiteit belangrijk vinden en boeren een rol geven in het beheer van landschap en waterhuishouding, moeten ze daar ook voor betaald krijgen.

Een andere sector die met deze grote veranderingen te maken krijgt is de recreatie- en horecasector. Wil Texel 'concurrerend' blijven dan moeten we NU beginnen met voorbereiding op deze veranderingen.

Duidelijk is dat de thema's klimaat, duurzaamheid, sociaal en veerkracht, landschap en biodiversiteit nauw met elkaar zijn verweven. Daarom wil GroenLinksTexel deze thema's niet sectoraal maar integraal benaderen: optimaliseren op de schaal van Texel, en niet apart en alleen voor toerisme, natuur of de agrarische- en landbouwsector. De gemeente speelt hier proactief op in en brengt in beeld welke verschuivingen we in de economie van Texel kunnen verwachten.

Landschap en biodiversiteit

37. De naam 'het Gouden Boltje' heeft Texel te danken aan het *schitterende gevarieerde landschap*, omringd door de Waddenzee (werelderfgoed!) en de Noordzee. GroenLinksTexel wil dat op dit 'Gouden Boltje' voedselvangst, voedselproductie, lokale verwerking en lokale

afzetbevordering hand in hand gaan met vergroting van de biodiversiteit en met een verantwoord recreatie- en watermanagement. De al genoemde CO2-beprijzing kan hierbij als hefboom functioneren. Texel heeft nu grofweg 16.202 ha landoppervlak en ruim 29.862 ha water (bron gemeente Programmabegroting 2022). Van het land is ruwweg 5.300 ha natuur (waarvan 4.200 ha Nationaal Park) en 8.700 ha agrarisch: akkerbouw, veeteelt, tuinbouw en bloembollenteelt.

Biodiversiteit is een term die we gebruiken om de *rijkdom van de natuur* aan te duiden. Het gaat om de grote verscheidenheid aan dieren, planten, leefomgevingen en genen. De biodiversiteit is essentieel voor het in stand houden van ecosystemen en daarmee een gezonde leefomgeving.

Biodiversiteit zorgt door de wisselwerking met *omgevingsfactoren* voor *ecosystemen* waarin organismen kunnen leven, zoals bijvoorbeeld de mens. We kunnen immers niet overleven zonder de natuur, en toch beschouwen we die als iets vanzelfsprekends.

Zie ook [Deltaplan Biodiversiteit](#)

38. Texel heeft nog geen uitgewerkt beleid om de biodiversiteit op het eiland te bewaren en te versterken: er is geen uitwerking van het Deltaplan Biodiversiteit terwijl dit wel hard nodig is, zeker gezien de te verwachten gevolgen van klimaatverandering. Inzet is *maximale variëteit aan soorten, ecosystemen en landschappen* die zich kunnen aanpassen aan de klimaatverandering. Voor dit beleid hebben we alle ecologen, vogelaars, biologen van Texel

nodig, en we doen het samen met de agrarische natuurvereniging De Lieuw, de terreinbeheerders, de boeren, de vissers en de diverse vrijwilligersgroepen die zich met vogels, bomen en planten, insecten etc. bezighouden.

39. Het landschap, het klimaat en de biodiversiteit zijn gebaat bij *meer bomen en heggen in het landschap*.

Tegelijkertijd willen we op visueel essentiële plekken het open karakter van het landschap behouden door duidelijke zichtlijnen vast te leggen. Het belang van bomen en groen in of nabij de bebouwde kom is de afgelopen jaren (corona) sterk benadrukt. Een groene leefomgeving draagt bij aan de gezondheid en beschermt tegen hittestress. Een aantrekkelijk en groen 'ommetje' in je directe omgeving draagt sterk bij aan de leefomgevingskwaliteit. Het biodiversiteitsbeleid richt zich daarom zowel op wat Texelaars in hun eigen woonomgeving kunnen doen als op de landschappelijke inrichting en de (zoet)waterhuishouding van Texel.

40. De *gangbare landbouw* staat gigantisch onder druk omdat de grenzen aan de huidige productiewijze van agrarische producten steeds duidelijker en harder in zicht komen. Dit is een maatschappelijk proces dat ook zijn weerslag op Texel zal hebben wat betreft productiewijze en schaalgrootte. Om hierop in te spelen is het van belang om samen met de Texelse boeren na te gaan wat hiervan de consequenties zijn. En nagaan of duurzame/biologische/natuur-inclusieve landbouw op den duur voor Texel als geheel het meest wenselijk is. Als we inclusief denken is een win-win situatie te creëren (denk aan biodiversiteit, landschap, werkgelegenheid, lokale markt, enzovoorts)?.

41. Wij willen de komende jaren samen met alle betrokkenen werken aan een programma waarmee we *meerdere doelen dienen* en waarbij de gemeente het maximale doet om dit proces te ondersteunen. Dit zijn de doelen:

- Een maatschappelijk acceptabel inkomen voor boeren en landschapsbeheerders
- Reële betaling voor groenblauwe diensten die immers ten goede komen aan de samenleving
- Kringlopen zo veel mogelijk op Texel sluiten
- Zo lang mogelijk vasthouden van regenwater en een uitgekiend

zoetwatermanagement zodat we elke druppel benutten in het zo waardevolle landschap en voor de biodiversiteit

- Een gevarieerd Texels landschap dat door Texelaars en toeristen als ‘Gouden Boltje’ wordt ervaren
 - Gezamenlijk inzetten op streekproducten (eilandproducten) waarbij lokale producenten ruime toegang krijgen tot alle lokale markten
 - Een Texels kennis&innovatiecentrum om ervaringen vast te leggen, te delen en waar mogelijk te vermarkten
 - Als alternatief voor voortgaande schaalvergroting inzetten op productverwerking op de kade, op het erf of elders op Texel waarmee toegevoegde waarde en lokale werkgelegenheid wordt gecreëerd in de korte voedselketen (direct van producent naar consument)
 - Een gezond bodemleven en vergroten van de soortenrijkdom van flora en fauna
42. Dit alles vereist *langjarig serieuze samenwerking* op de schaal van Texel van alle betrokkenen. En verder het bespreekbaar maken van het loslaten van de hectare-eis van de landbouw (‘er mag geen hectare meer af van het landbouwareaal’). Het gaat nu niet meer om de hectares, maar om de gemeenschappelijke, integraal afgewogen doelen op de schaal van ons eiland, met zicht op een gunstig economisch perspectief en werkgelegenheid voor toekomstige Texelse generaties.

GROEN EN SOCIAAL TEXEL

**VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022
GROENLINKS TEXEL**

**meer info:
texel.groenlinks.nl**